

kénti kitöltése az eseti felfogástól, jóindulattól, vagy önkénytől függ.

Befejezésül ezért csak annyit: Minden magyar jógnak fel kell emelnie szavát azért, hogy az ősi jogforrás: a nemzetalkotta törvény visszanyerje megtépzott vezérlő hatalmát. A parlamentárizmust ma sokat gúnyolják és gáncsolják. Mégis jellemző, hogy a világ két legelő haladó nemzeténél: a franciánál és angolnál szinte sértetlenül őrizte meg tekintélyét és hatalmát és a levert, porig alázott, rabszolgaságba vetett német nép is a legsúlyosabb erőfeszítéseket teszi, legjobb erőit viszi harcba azért, hogy gyökeret verhessen, lombot bocsásson a nemzeti kinsként becsült parlamentáris rendszere.

Költségvetés és expoze.

Irta: *Dr. Bodroghy József* egyetemi m. tanár

Magyarország közgazdasága talán soha nem állott még annyi nehéz és megoldatlan probléma előtt, mint ma. Az inflációs idők látszatkonjunktúrája után következő esztendők alatt két tény bizonyosodott be: az egyik az, hogy Csonka-Magyarország közgazdasága a trianoni határok közé szorítva megélni és megerősödni képtelen, a másik pedig az, hogy az ezen határok között élő, elszegényedett lakosság az egymilliárd pengő körül mozgó évi állami bevételeket előteremteni jövedelméből nem tudja és ezáltal vagyonának részeit áldozza, az államkincstár javára.

Kiélezte ezt a helyzetet a mezőgazdaság válsága. Abban a pillanatban, amikor a búzaárak csökkenése következtében az ország lakosságának felerésze megszűnt fogyasztó lenni, válságba kellett kerülnie a magyar iparnak és a magyar kereskedelemnek is.

És az országnak ebben a helyzetében a határokon túl is a legsúlyosabb kérdések vetődnek fel. Az egyik oldalon a szovjet gazdasági hadüzenete az, amely a maga évről-évre fokozódó exportjával és a maga dumping áraival teszi bizonytalanná a piac alakulását. És ha az orosz dumping hatása az egyik esztendőben a szőrmepiacot és a nemesfémek árát támadja meg, a másik esztendőben a gabonapiacot borítja fel, az egyik országba izzólámpát exportál, a másik országba cukrot, a maga beláthatatlan gazdasági taktikájával teljesen bizonytalanná teszi az európai államok piacainak alakulását és vele egész néprétegek gazdasági jövőjét.

Vannak államok, amelyek még ennek a helyzetnek is az előnyeit igyekeznek a maguk számára kiaknázni. Ha Németország gépipara 360 millió aranymárkás gépmegrendelésről tárgyal a szovjettel, ha az amerikai ipar milliárdos megrendeléseket kap traktor- és automobilgyárak létesítésére, ha a szovjet ma már az olasz ipar széles rétegeit is foglalkoztatja, azt kell látnunk, hogy az orosz gazdasági offenzívának Magyarország csak kárát látja, mert még átmenetileg sem igyekszik a maga számára biztosítani ennek a gazdasági offenzívának egyes előnyeit.

A másik oldalon ugyanakkor részben a Briand-féle Pán-Európa gondolat, részben a német—osztrák közös vámterület kérdése érik. Ugyanakkor azonban Magyarország regionális megállapodások helyett még mindig legtöbb kedvezményes vagy tarifális kereskedelmi szerződésekről tárgyal.

Közben pedig eljött a tavasz. A lakosság a munkaalkalmak lehetővételetét, a közmunkák megindítását várja, a mezőgazdaság abban bízik, hogy a gabonát, amit most elvet, aratáskor haszonnal fogja tudni értékesíteni. Elérkezett a tavaszi inzolvenciális hullám is, a szakszervezetek által nyilvántartott munkanélküliek száma jelentékeny mértékben növekedett és a székesfőváros statisztikai hivatala a kiadatlan üzlethelyiségek rohamos emelkedését mutatja.

A legutolsó évtizedben megszoktuk azt, hogy az ország közigazdaságát elsősorban a pénzügyi kormány igazgatja. Akár államkölesönről, akár a valuta stabilizálásáról, az államháztartás szanálásáról, vagy hitelakciókról volt szó, mindig a pénzügyminiszter volt az, ki ezekben a kérdésekben döntött. A földteherrendezési törvényjavaslatot a pénzügyminiszter készítette elő és előállott ezáltal az a helyzet, hogy a kereskedelmi és a földművelési kormány háttérbe szorulásával a pénzügyminiszter lett az ország tulajdonképpeni gazdasági minisztere. Logikusan ez így is van jól, mert hiszen az állami pénzügyek stabilitásának előfeltétele az ország közigazdaságának a prosperitása és az előrelátó pénzügyminiszter állami bevételeket csak úgy remélhet, ha egyidejűleg segíti és támogatja az adózókat és igyekszik azok jövedelmét fokozni.

Talán éppen ez az oka annak, hogy az ország lakossága kiábrándulással fogadta a pénzügyminiszternek az 1931—32. évi költségvetés benyújtása alkalmával elmondott expozéját. Amikor a magyar közigazdaság a

maga problémáira választ várt, amikor a mai válságból kivezető utat keresett és amikor e kérdésekről a földművelésügyi és kereskedelmi miniszter nem beszélnek, kiábrándítólag hatott az, hogy a pénzügyminiszter a maga expozéjában nem beszél a közös vámterületek kérdéséről, nem nyilatkozott Magyarország fokozottabb bekapcsolásáról a világforgalomba, de nem nyilatkozott a közmunkák megindításáról, az egyes gazdasági alanyok helyzetének könnyítéséről sem, hanem expozéjában megelégedett a költségvetés technikai ismertetésével.

A gazdasági miniszter a maga expozéjában csak finánctechnikussá fejlődött vissza, ugyanakkor azonban nem jelentkezett a magyar közgazdaság előtt egyetlen olyan illetékes tényező sem, aki a pénzügytechnikai nyilatkozatokon túl gazdasági programot adott volna.

Természetes az, hogy az ország közgazdasági alakulásában az államháztartás kérdése csupán másodrendű jelentőségű. Elsőrendű jelentőségű kérdés mindig csak az, hogy az ország lakosai meg tudnak-e élni, hogy a magánháztartások megfelelő jövedelemmel bírnak-e. Az államháztartás helyzete mindig csak a magángazdaságok jövedelmének alakulásából következik. És ha a pénzügyminiszteri expozé a finánctechnikai kérdések előtérbe tolásával és a maga jelentőségének mesterséges lefokozásával ezt a másodrendűséget akarta dokumentálni, elérte a célját. Ugyanakkor azonban a másik oldalon dokumentálni kellett volna valamilyen módon azt, hogy most már elsőrendű kérdéssé vált a magánháztartások szanalása.

És ha a legutolsó hat esztendő alatt bebizonyosodott az, hogy az egymilliárd pengő körüli évi kincstári bevételeket a mai Magyarország lakosainak jövedelméből előteremteni nem lehet, ez a körülmény a pénzügyminiszter expozéjában két újabb bizonyítékot nyert.

Az egyik bizonyíték az, hogy az adóhátralékok összege 180,000.000 pengőre emelkedett. Ez a 180,000.000 pengő pedig nem sokkal kevesebb az egyenes adók egy évi összegénél.

Az adótúlterhelés tehát annyira nőtt, hogy a legutolsó adóhátralékrevízió óta a lakosság egy évi egyenes adójával van hátralékban. Ha figyelembe vesszük a késedelmi kamatok és a végrehajtási költségek magas voltát, ha figyelembe vesszük azt, hogy a behajtások

és zálogolások meglehetősen szigorúan való kezelése mellett is ezt az összeget már nem tudták megfizetni az adózók, arra az eredményre jutunk, hogy körülbelül 30—40 százalékkal több egyenes adót vetettek ki az elmúlt 2—3 esztendőben, mint amennyit az adózók teherbíróképességük végső igénybevételével elbírtak.

A másik bizonyíték az, hogy a pénzügyminiszter a behajtások enyhe kezelésére határozta el magát. A pénzügyminisztert ennél az elhatározásánál nyilván az a megfontolás befolyásolta, hogy a mai viszonyok mellett a 180,000.000 pengőre emelkedett künlevőségeket behajtani amúgy sem lehet. Lehet, hogy el fognak árverezni néhány áruraktárt, vagy néhány lakást, a helyzet azonban az, hogy a hátralékos adózók vagyona igen sok esetben nem képez kellő fedezetet az adóhátralékokra.

És ha az egymilliárd körüli büdzsé a lakosság teherbíróképességével sem az elmúlt esztendőben, még kevésbé ma arányban nincs, sajnálattal látjuk azt, hogy a benyújtott költségvetés még mindig 879,000.000 állami bevétellel számol. Ez az összeg kevesebb ugyan, mintegy 17,000.000 pengővel a tavalyi költségvetésben előirányzott összegeknél. Amióta azonban az 1929—30. évi állami költségvetésről megállapítást nyert, hogy a tényleges bevételek a költségvetési előirányzatot egy esztendő alatt 60,000.000 pengővel haladták meg, azóta az állami bevételek költségvetésszerű csökkentését fenntartással kell fogadni.

Különösen érdekes azonban az állami bevételek számszerű alakulása. Forgalmiadókból 101,000.000 pengő bevételre számít a kincstár, 10.4 millió pengővel kevesebbre, mint amennyi az elmúlt esztendőben előirányoztatott. A csökkenés itt 9 százalék, vagy a forgalomra átszámítva kereken 500,000.000 pengő. A pénzügyminiszter azzal számol tehát, hogy az adóköteles forgalom az ország területén félmilliárd pengővel fog csökkenni.

A fogyasztási adók 88.8 millió pengős előirányzata 12.2 millió pengővel kevesebb, mint a megelőző évi előirányzat. A csökkenés itt 12 százalék. Ez a csökkenés az államot illető fogyasztási adókkal sujtott cukor, szesz, ásványolaj, sör, gyufa stb. fogyasztásának csökkenésében várható.

A vámok bevétele 84,000.000 pengővel szerepel a költségvetésben; a megelőző évi előirányzattal szemben a pénzügyminiszter itt 24,000.000 pengős csökkenést

vár. Ha figyelembe vesszük is a belföldi ipar időközi fejlődését, mindenesetre a válság komoly tünete a vámjövedék bevételeinek ez a kereken 20 százalékos csökkenése.

Ezzel szemben az egyenesadók bevétele 15.8 millió pengős emelkedést mutat. Igaz ugyan az, hogy ez a 15.8 millió pengős emelkedés csak azáltal volt elérhető, hogy az időközben bevezetett különadó jövedelme a benyújtott költségvetésben 20 millió pengővel szerepel. Enélkül az egyenes adók is 4.2 millió pengős visszaesést mutattak volna a költségvetésben.

És éppen ez a körülmény mutatja pénzügyi politikánk hibáit. Amikor a forgalomnak, a fogyasztásnak 10—24 százalékos visszaesésére számít a pénzügyminiszter, a jövedelmek és a keresetek természetesen ugyanebben az arányban csökkennek. Viszont az ezeket az adóforrásokat terhelő egyenes adókat növelni kell mindenáron és ha e bevételek másképpen nem szaporíthatók, be kell vezetni egy 20 millió pengős új egyenes adót. Csak mellékesen jegyezzük meg itt azt, hogy a túlnyomórészt az alkalmazotti kereseteket terhelő különadó azonos összegű a társulati adóval, a jövedelem- és vagyonadónak az egyharmadát, a földadónak pedig a kétharmadát éri el.

És ha a pénzügyminiszter a maga expozéjában az általános gazdasági kérdések helyett csaknem kizárólag az adótechnika kérdésével foglalkozott, az állami bevételeknek ezeknek a hibáival alaposabban kellett volna törődnie. Eliminálni kellett volna a költségvetésből azt a közgazdasági lehetetlenséget, hogy a forgalom és a fogyasztás csökkenésével egyidejűleg növelje az egyenes adók terheit.

A pénzügyminiszteri expozé után a remények teljesülését egy évvel el kell halasztani. Ismét egy esztendőig kell várunk azoknak a követelményeknek a teljesítésére, amelyekre esztendőik óta hiába vár a magyar közgazdaság: az adóterhek elviselhető mértékre való leszállítására és azok helyesebb elosztására.

PÉNZÜGYI JOGALKOTÁS

A rendkívüli ideiglenes házadómentesség feltételeinek módosítása. A rendkívüli ideiglenes házadómentességekről szóló 1929. évi XXIX. t.-c. 4. §-a az épületeknél lényegesebb költséggel végzett átalakítások útján